

Káin „próféciája”¹: vajon miért nem segítette a megtérésben?

Káin úgy vonult be az emberiség történetébe, mint az első testvérgyilkos.

Akik azonban valamivel alaposabban ismerik a Tórát, azok tudják, hogy az irigységnek is ő az őszimbóluma: irigykedett Ábelre, amiért az ő áldozatát elfogadta az Örökkévaló, és az övét pedig nem. Ez vezette végül szörnyű tettehez.

Ijesztő figyelmeztetés ez, különösen ezekben a nehéz hetekben. Hiszen a vallás lényege, célja az emberek jobbá tétele. Ahogyan a Talmud mondja:

„A bölcsesség célja: a megtérés és a jócselekedetek.” (Beráchot 17a).

Káint azonban nemhogy nem tette jobbá a „vallásossága”, hanem éppen a legrosszabbat hozta ki belőle.

Hogyan mehetett ennyire tévútra a jószándék? Milyen lelki hiányosság állhat a történetek háttérében?

Miután látta az Örökkévaló Káin elkeseredését, azt mondta neki:

„Ha jót teszel, felemeltetsz, de ha nem, az bűn az ajtó előtt uralkodik, és te pedig uralkodjál rajta.” (Mózes 1., 4:7)

Meglepő a válasz, hiszen egyszerű olvasóként azt látjuk, hogy Káin eredetileg – a gyilkosság előtt – nem tett semmi rosszat. Ő hozta az első áldozatot a világon – még ha nem is a legtekélyesebbet.

Az irigységét pedig könnyen mérsékelhette volna a Teremtő, ha például ezt mondja: „Káin, ne aggódj, a te áldozatod is jó, azt is elfogadom!” Ehelyett azonban azt mondta: „Én a te áldozatodat valóban nem fogadom el. De te ezzel ne is törődj!”

¹ Káinhoz szólt az Örökkévaló – vajon próféta volt? *Megilá 3a* szerint csak az a próféta, akinek mások számára is van üzenete. További válaszok és vita található erről a *Mi Yodeya* fórum oldalán, „Is Cain a prophet?” címmel.

Rajz: Dr. Farnadi-Jeruzálmi Micha rabbi. Köszönjük!!

Impresszum

Az *omek* szó jelentése: *mélység*. Az *orti.hu* célja a hagyományos zsidó értékek, autentikus tórai tanítások megjelenítése közérthető, modern formában. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Írta és szerkesztette: Szántó-Várnagy Binjomin, a Bét Jehuda közösség rabbija (Budapest, 1084 Scheiber Sándor utca 2.).

Megjelenik 130 példányban.

Kapcsolat, feliratkozás, jó tanácsok vagy önkéntes segítség felajánlása: ortimagazin@gmail.com.

Ignorálni a külvilágot – az önállóság ereje

Mindez forradalmi üzenetet hordoz, azok számára, akik folyamatosan a külvilág elismerésére vágnak. Amit Káinnak mondott az Örökkévaló, azt aligha lehet túllicitálni:

még az Örökkévalóra se hallgass! Nem-hogy más emberekre.

Ezt azonban igen nehéz értelmezni. Hiszen hogyan is juthat olyasmi eszünkbe, hogy az Örökkévalóra nem hallgatunk, és az Ő értékítéletét figyelmen kívül hagyjuk?

Nos, ha ez akadályozza a lelki fejlődésünket, akkor azt éppenséggel Ő maga kéri – ebben a történetben – hogy hagyjuk figyelmen kívül.

Mennyivel inkább igaz ez más emberek értékelésére! Bármilyen bölcsek, fontosak, tiszteletreméltóak is legyenek.

Csak arra összpontosítsunk, hogy mi magunk jót tegyünk. Mert: „*ha te jót teszel, fel-emeltetsz*”.

Vagyis nem az számít, hogy most hol tartasz és ki minek tart, hanem azt, hogy képes vagy-e mindezen túllépni és továbbfejlődni.

A legtökéletesebb szintje ennek az útvonalnak az, ha az emberhez a másik értékelése sem nem tesz hozzá, sem nem vesz el:

ha jót mondanak róla, akkor az semennyire sem javít a hangulatán, és ha rosszszat, az pedig nem keseríti el – a legkisebb mértékben sem.

Káin többre volt hivatott

Ámde tudjuk, hogy legtöbbünk nem tart ezen a szinten. Igenis érzékenyek vagyunk mások véleményére. Számunkra az az üze-

net, hogy használjuk a bátorításnak ezt az eszközét bölcsességgel: igyekezzünk biztatni másokat, akikre felnézünk.

Mi magunk pedig kerüljük a negatív üzeneteket. Nemrégiben olvastam egy íróról, aki délután 2 óra előtt szándékosan nem olvas emaileket, mert – ismervén magát és a közönségét – tudja, hogy jó eséllyel fog érkezni egy kritikus hangvételi levél, ami azonban visszavet a lelkesedéséből.

Ez megnehezítené számára a kreatív és szabad alkotó tevékenységét. Ezért inkább elkerüli ezt az „energia-aknát”.

Vajon az Örökkévaló rosszat tett azzal, hogy Káinnak ilyesmit mondott?

Hiszen láthatjuk, hogy nem érte el azt a célját, hogy Káint felemelje.

„*Minden előre láttatik, de a szabad választás megadattatik.*” (Ávot 3:15)

Rámbám azt tanítja, hogy ez az egyik legsúlyosabb, szinte megoldhatatlan paradoxonja a vallásos filozófiának (ld. *Hilchot Tesuvá 5:5*): ha az Örökkévaló mindent tud, akkor hogyan lehetséges a szabad választás?

Vajon ez nem határozza meg előre, hogy mit fog dönteni az ember?

Káin történetében fel kell tételeznünk, hogy az Örökkévaló olyasmit mondott neki, amivel segíteni akarta őt. Még akkor is, ha tudta, hogy végül rosszul fog dönteni.

Még az is lehetséges, hogy eredetileg éppen ezért nem fogadta el az áldozatát: mivel tudta, hogy megvan benne a potenciál, hogy e trauma által még jobb emberré váljon. Hogy a jóra – egyfajta maximalista fejlődés-motivációra – használja fel a kívülről érkező visszautasítást.

Eszerint nem az a jelentése a fenti mondatnak, hogy Káin ne hallgasson az Örökkévaló véleményére, hanem az, hogy ha képes, akkor igenis hallgasson rá. „*Én tudom, hogy te képes vagy többre is! Ezért nem fogadtam el az áldozatodat. Ábelét elfogadtam, mert számára ez a maximum.*” Mégsem ezt mondta neki (legalábbis nem explicit), hogy megőrizze a szabad választásának egyensúlyát.

Ezt jelenti a mondat első fele: „*ha jót teszel, felemeltetsz*” – te nagyobb *cádik* [igaz ember] lehetsz mint Ábel.

Ha azonban Káin, vagy mi magunk, úgy érezzük, hogy nem vagyunk képesek erre, akkor valóban az a helyes, ha „visszavonulunk” a saját világunkba, ahol semmi más külső tényező, semmilyen értékelés vagy kritika nem létezik. Kizárólag mi magunk és a saját fejlődésünk.

Ez a mondat második fele: „*ha nem, akkor a vétek az ajtó előtt leselkedik – de te uralkodjál rajta.*” Azaz: képes vagy arra, hogy legyőzd azt az irigységet, amit a külső kritika okoz benned.

HETISZAKASZ

Mit jelképez és mit tanít az özönvíz története?

Miért éppen az özönvizet választotta az Örökkévaló Noách nemzedéke büntetésének?

A büntetés mindig ugyanazt a jelleget hordozza magában, amilyen maga a bűn volt, ami kiváltotta:

„*Ugyanazzal a mértékkel, amivel az ember mér, azzal mérnek számára.*” (Szotá 8b²)

A *Kli Jákár* (Slomó Efráim Lunschitz, 1550-1619, Prága) megmagyarázza, hogy az a három dolog, amiben Noách kiemelkedő volt, megfelel annak a három dolognak, amiben a nemzedéke elbukott:

„*Noách igaz, teljes ember volt az ő nemzedékeiben – Istennel járt Noách*” (Mózes 1., 6:9)

1. „*Igaz*” ember volt – vagyis tisztelte a magántulajdont. Ellentétben a nemzedékével, akik között viszont elharapódzott a *lopás* bűne.

2. „*Teljes ember*” volt a nemzedékeiben – vagyis vigyázott a jó erkölcsére. A nemzedékében nagyon sok volt az *erkölcstelen*, könnyelmű, kicsapongó viselkedés. A *teljes* [támim] szó utal erre, hiszen Ábrahámnál ugyanezt a szót használja a Tóra, amikor az Örökkévaló a körülmetélkezés parancsát adja neki³.

3. „*Istennel járt Noách*” – ellentétben a nemzedékével, akik viszont *bálványokat* imádtak.

E három bűnből kettő megfelel az özönvíz „*túláradó*” tulajdonságának: a *kicsapongás* is olyan mint az özönvíz, ami korlátokat nem ismerő vágyakozást szimbolizál.

A *bálványimádás* szintén korlátokat nem ismerő akaratosság, hiszen azért imádták a bálványokat, mert a bálványok és tisztátalan szellemi erők szolgálata által képesek voltak valóban természetfeletti célokat elérni – ahelyett, hogy az Örökkévaló egyenes útját

2 Ld. még Szanhedrin 108a, ahol ezt az általános elvet több ponton is az özönvíz nemzedékére alkalmazza. Felhívták a figyelmemet arra, hogy ez a talmudi-bibliai elv erősen átfed a buddhizmusban *karma* néven ismert fogalommal.

3 „*Járj előttem és légy tökéletes [támim]!*” (Mózes 1., 17:1)

kövétek volna. A bálvány ugyanis – ellen-
tétben az Örökkévalóval – nem „követel”.
Az csak egy felső szellemi erő, amit az em-
ber befolyásolhat.

A kivétel a lopás bűne, melyről Bölcsseink
úgy tanítják, hogy annak ellenére, hogy ez a
három közül az egyetlen, ami nincsen benne
a három legsúlyosabb bűn között⁴. Mégis, a
nemzedék ítélete e bűn által pecsételődött
meg (*ld. Szanhedrin 108a*).

Ez egyébként egy igen szellemes bűn volt,
mert odafigyeltek, hogy mindig pont olyan
keveset lopjanak, amennyit a jogrendjük
szerint a sértett nem lesz képes visszaköve-
telné. Ha így nézzük, ez a bűn sajnos a mai
világban is megtalálható, hiszen az igazán

körmönfont gazemberek olyan bűnöket
igyekeznek elkövetni, amikre utána nehezen
vagy drágábban található csak jogorvoslat,
mint maga a keletkezett kár.

Az özönvíz másik lehetséges szimbolikus
értelmezése: *áradat*, ami nem engedi az em-
ber mélyebb énjét érvényesülni. Napjaink-
ban ez az információknak és a technológia
túláradásának feleltethető meg.

Ez ellen három egyszerű gyógyírt, „modern
bárkát” is találhatunk a Tóra alapján: a
Tóratanulás, a szombat, és a közösség
„bárkáját”.

Mindhárom segíthet minket abban, hogy va-
lóságos tartalomra leljünk egy egyre inkább
virtuális világban.

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este** (Budapesten): 17:29-ig (legkorábbi időpont: 16:40).

Szombat kimenetele: 18:32.

A zsinagógában **péntek este** 17:30-tól tanulunk, 18:00-tól imádkozunk.

Szombat reggel 9:00-kor ima, majd Tóraolvasás.

Hétfőn és csütörtökön reggel 8:00-kor imádkozunk a Rumbach utcai zsinagógában.

Gyerekvigyzás mind pénteken, mind szombaton! Nagy-nagy köszönet az
adományozónak az új játékokért!

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el a szombat reggeli ima előtt (legkésőbb 9:48-ig).

Sábát sálom! Gut sábesz!

Az OMEK MAGAZIN III. évfolyam 6. számát

Eisler Gábor András adományozta

Rosenzweig Viktor

emlékének szentelve, aki munkaszolgálatosként vesztette életét a keleti fronton.

Legyen a tanulásunk, inspirációnk a lelkek felemelkedésére!

4 Bálványimádás, vérontás, tiltott szexuális kapcsolatok (*ld. Szanhedrin 74a*).